

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुलचोक ललितपुर
इजलास
माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद ढुङ्गाना
लेखा सदस्य श्री बासुदेव खनाल
फैसला

२०७९।०८० सालको निर्णय नं. ३७८

पुनरावेदन नं. ०७७-RB-०२३४

मुद्दा:- अग्रिम कर (२०७२/०७३) ।

श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेड, बिराटनगर (रानी), मोरङ (स्थायी लेखा नं. ३०००३८०८६) को हकमा ऐ.का. अधिकार प्राप्त ग्रुप भाईस प्रेसिडेन्ट अमित कुमार जैन..... १ } पुनरावेदक

विरुद्ध

श्री आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट..... १ }
श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर..... १ } प्रत्यर्थी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय : ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर
शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी : प्रमुख कर प्रशासक श्री धनिराम शर्मा
शुरु निर्णय मिति : २०७५।०४।१७

प्रशासकिय पुनरावलोकनको निर्णय गर्ने कार्यालय र पदाधिकारी

निर्णय गर्ने कार्यालय: आन्तरिक राजस्व विभाग
निर्णय गर्ने पदाधिकारी: महानिर्देशक श्री बिनोद बहादुर कुँवर
निर्णय मिति: २०७७।२।२५

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट : विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री चण्डेश्वर श्रेष्ठ
: विद्वान अधिवक्ता श्री नितेश श्रेष्ठ
प्रत्यर्थीको तर्फबाट : विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी
: विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकर

अविलम्बित नजीर: x

आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।२।२५ मा भएको निर्णय उपर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) र आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ बमोजिम पर्न आएको पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यस प्रकार रहेको छः-

तथ्य खण्ड

१. ठूला करदाता कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडले आर्थिक वर्ष २०७२/०७३ को आय विवरण आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार निकासीतर्फ रू.८,०८,०५,५८७।- करयोग्य नोक्सानी कायम गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरमा मिति २०७३।०९।२६ मा विवरण पेश गरेको।
२. आर्थिक वर्ष २०७२/०७३ को लागि ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट कर परीक्षण हुँदा करदाताबाट पेश हुन आएको आय विवरण र सो साथ संलग्न कागजात, फांटवारी तथा प्रमाणहरूको अध्ययन, छानविन गरी पेश हुन आएको प्रतिवेदन समेतलाई आधार बनाई विश्लेषण गर्दा प्रस्तुत करदाताको यस आ.व. २०७२/०७३ को सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम आयमा समावेश गर्नुपर्ने रकम समावेश नगरेको तथा कट्टी गर्न नपाइने खर्च कट्टी दावी गरेकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि निकासी तर्फको संशोधित करयोग्य नोक्सानी रू.३,०२,२४,३११।- तथा उद्योग तर्फको करयोग्य आय रू.५,१०,५४३।- कायम गर्नुपर्ने तथा भुक्तानीमा कर कट्टी गरी दाखिला गर्नुपर्ने सो बमोजिम नगरेको तथा कट्टी गरेको रकम आयकर ऐन, २०५८ ले तोकेको समयमा राजस्व दाखिला गरेको नपाइएकोले कर, व्याज शुल्क समेत जम्मा रू. ३,९८,४६३।- निर्धारण गर्नु पर्ने भएकोले उल्लेखित बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले दिन १५ (पन्ध्र) भित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को १०१ (६) र दफा ९० (८) बमोजिम विस्तृत व्यहोरा खुलाई ठूला जवाफ पेश गर्न करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट करदाताको नाममा मिति २०७५।०३।३१ मा सूचना जारी भएको।
३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७५।०३।३१ मा जारी भएको सूचना करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडले मिति २०७५।०४।०१ मा बुझी लिई सो को लिखित जवाफ म्यादभित्रै मिति २०७५।०४।११ मा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरमा पेश गरेको।

४. करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडले यस वर्ष भुक्तानी गरेको **Gratuity** रु.१४,६५,६१४।- मा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ को उपदफा (१) बमोजिम १५ प्रतिशतले हुने रु.२,१९,८४२।- दाखिला गरेको नपाईएकाले सो रकममा सोही ऐनको दफा १२० (क) बमोजिमको शुल्क रु.१,०९,९२१।- र सोही ऐनको दफा ११९ बमोजिमको व्याज रु.६८,७००।- समेत जम्मा रु.३,९८,४६३।- (अक्षरूपी तीन लाख अठ्ठानव्वे हजार चार सय त्रिसष्टी रूपैया मात्र) दाखिला गर्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९० को उपदफा (८) बमोजिम जारी सूचना मिलेकै देखिएकोले करदाताको जिकिर नपुग्ने देखिएकोले माथि उल्लिखित विषयहरूमा अग्रिम कर कट्टी रकम दाखिला गर्ने गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७५।०४।१७ मा भएको निर्णय ।
५. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरले मिति २०७५।०४।१७ मा जारी गरेको आ.व. २०७२/०७३ को अग्रिम कर कट्टी तर्फको कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७५।०५।१७ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा निवेदन पेश गरेको ।
६. अग्रिम कर कट्टी गर्नु पर्ने दायित्व भएको प्रत्येक व्यक्तिले आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९० को उपदफा (१) मा तोकेको समयभित्र दाखिला गर्नु पर्ने हुन्छ। यसरी दाखिला नभएमा सोही दफाको उपदफा (८) बमोजिम कारणसहित सफाइको सबुत प्रमाण पेश गर्न १५ (पन्ध्र) दिनको म्याद दिई लिखित सूचना जारी गरी दाखिला नगरेको वा घटी दाखिला गरेको रकम र दफा ११९ बमोजिमको ब्याज दाखिला गर्न आदेश दिन सक्ने व्यवस्था अनुसार करदाताले ऐनमा भएको प्रावधान बमोजिम अग्रिम कर कट्टी गरी कर रकम दाखिला गरेको प्रमाण पेश नगरेको तथा स्वीकृत अवकाश कोषमा जम्मा गरेको पुष्टि हुने प्रमाण तथा कागजात पेश नगरेको अवस्थामा कार्यालयबाट निर्धारण गरेको अग्रिम कर कानून सम्मत भएको देखिँदा निवेदकको निवेदन जिकिर नपुग्ने ठहर्छ भनी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०२।२५ मा भएको निर्णय ।
७. करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडले यस आ.व.मा मजदुरको हकमा रहेको रकम **Gratuity** रु.१४,६५,६१४।- एकमुष्ट एभरेष्ट बैंक लि. विराटनगर शाखाको कर्मचारीहरूको स्वीकृती अवकाश कोष खातामा जम्मा गर्ने गरेको हुँदा सोमा कर लगाउन मिल्दैन र आयमा एक तिहाई (१/३) तथा बढीमा रु.३,००,०००।- को सुविधा नलिएको एवं मजदुरहरू पारिश्रमिक करको दायरामा नपर्ने भएकोले सो रकममा १५ प्रतिशत कर लगाउन नमिल्ने हुँदा कर कट्टी गर्नपर्ने भनी गरेको निर्णय कानून

प्रतिकूल छ। करदाताले स्वीकृत अवकाश कोषमा रकम जम्मा गरेको तथ्य प्रमाणित रही रहेको अवस्थामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८(१) लाग्न सक्ने अवस्था रहदैन। तसर्थ ठूला करदाता कार्यालयको उक्त निर्णय तथा सो लाई सदर गर्ने गरी भएको प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णय समेत कानून सम्मत नभएको हुँदा बदरभागी छ। यसरी कानूनले कर लाग्न नसक्ने रकममा कर लगाई आयकर ऐनको दफा ११९ बमोजिम व्याज र सोही ऐनको दफा १२०(क) बमोजिमको शुल्क समेत लगाउन नमिल्ने हुँदा विपक्षी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७५।०४।१७ मा भएको कर निर्धारण आदेश र आन्तरिक राजस्व विभागबाट मिति २०७७।०२।२५ मा शुरू कार्यालयको निर्णयलाई नै सदर गर्ने निर्णय एवं सोका आधारमा दिइएको सूचनाहरु समेत गैरकानुनी र अन्यायपूर्ण हुँदा बदर गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको करदाताको तर्फबाट मिति २०७७।०६।२९ मा यस न्यायाधिकरण पेश भएको पुनरावेदन पत्र।

८. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु। प्रारम्भिक सुनुवाईको क्रममा प्रत्यर्थी झिकाउने प्रयोजनको लागि प्रस्तुत आदेश पर्याप्त रहेकोले सहकर्मी लेखा सदस्यको रायसंग सहमत हुन नसकेकोले राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ५(३) बमोजिम गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९/०१/०२ मा भएको आदेश।

ठहर खण्ड

९. नियम बमोजिम पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा मिसिल संलग्न पुनरावेदन पत्र, प्रत्यर्थी ठूला करदाता कार्यालयबाट प्राप्त हुन आएको शुरू मिसिल लगायतका अन्य कागजातहरु समेत अध्ययन गरी पुनरावेदक करदाता रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री चण्डेश्वर श्रेष्ठ र विद्वान अधिवक्ता श्री नितेश श्रेष्ठले ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट भएको अग्रिम कर निर्धारण आदेश त्रुटिपूर्ण रहेको हुँदा सो आदेश बदर गरी पुनरावेदन मागदावी बमोजिम गरी पाउँ भनी तथा प्रत्यर्थीहरुका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकिलको कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी तथा विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकरले ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट भएको निर्णय तथा सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय समेत विधिसम्मत रहेको हुँदा निर्णय सदर गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस समेत सुनियो।

१०. पुनरावेदक करदाताबाट लिइएको पुनरावेदन जिकिर, दुवै तर्फका विद्वानहरुबाट प्रस्तुत बहस बुदाँहरु र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, यसमा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट करदाताको हकमा भएको अग्रिम कर निर्धारणको आदेश मिलेको छ, छैन? करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्छ, सक्दैन भन्ने प्रश्नमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।
११. निर्णयतर्फ विचार गर्दा, करदाताले आफ्नो पुनरावेदन जिकिरमा ठूला करदाता कार्यालयबाट अग्रिम कर निर्धारणको क्रममा Gratuity भुक्तानीमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ को उपदफा (१) बमोजिम १५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टी गरी दाखिला नगरेको भन्ने आधार तथा कारण लिई अग्रिम कर, शुल्क तथा ब्याज समेत निर्धारण गर्ने गरी भएको आदेश त्रुटिपूर्ण रहेको भन्ने उल्लेख गरेको देखिन्छ। करदाताले आ.व.२०७२।०७३ मा Gratuity वापत स्वीकृत अवकाश कोषमा राखेको रु.१४,६५,६१४।- मा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८(१) बमोजिम हुने १५ प्रतिशत रकम रु. २,१९,८४२।- कट्टी गरेको नपाईएको कारण उक्त रकममा सोही ऐनको दफा १२०(क) बमोजिम शुल्क तथा दफा ११९ बमोजिम ब्याज निर्धारण गर्ने गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट अग्रिम कर निर्धारण भएको देखिन्छ। उद्योगमा कार्यरत कामदारको हकमा Gratuity वापत रु.१४,६५,६१४।- एकमुष्ठ स्वीकृत अवकाश कोषमा जम्मा भएको अवस्था रहेको तथा मौजुदा कानूनी व्यवस्था बमोजिम निजहरुको आयमा एक तिहाई तथा बढीमा रु.३,००,०००।- को सुविधा नलिएको एवं कामदारहरुको पारिश्रमिक करको दायरामा नपर्ने भएकोले उक्त रकममा १५ प्रतिशत कर नलाग्ने भनी करदाताले जिकिर लिएको देखिन्छ। करदाता आफूले उक्त रकम एभरेष्ट बैंक लिमिटेडको विराटनगर शाखाको स्वीकृति अवकाश कोषमा जम्मा समेत गरेको हुँदा उल्लिखित रकममा कुनै कर नलाग्ने भन्ने जिकिर पुनरावेदन पत्रमा उल्लेख गरेको देखिन्छ।
१२. पुनरावेदक करदाताले Gratuity रकम एकमुष्ठ स्वीकृत अवकाश कोषमा जम्मा भएकोले उक्त रकममा कुनै कर नलाग्ने भनी जिकिर लिएको देखिन्छ भने ठूला करदाता कार्यालयबाट अग्रिम कर निर्धारणको सन्दर्भमा करदाताले Gratuity तर्फ स्वीकृत अवकाश कोषमा जम्मा गरेको रकमलाई पुष्टि हुने तथ्य एवं प्रमाण जवाफसाथ पेश गर्न असमर्थ रहेको भन्ने आधार लिएको देखिन्छ। अवकाश भुक्तानीको सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ६५ मा व्यवस्था उल्लेख भएको पाईन्छ। सोही दफाको उपदफा (१) को खण्ड (क) मा "सो कोषमा रहेको हित वापत सो कोषले गरेका अवकाश भुक्तानीहरुलाई आयमा समावेश गर्नु पर्नेछ, र (ख) खण्ड (क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यदि त्यस्तो भुक्तानी एकमुष्ठ रुपमा गरिएको छ भने यसरी गरिएको

भुक्तानी रकमबाट सो भुक्तानी रकमको पचास प्रतिशत वा पाँच लाख रुपैयाँ मध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकम घटाई हुने भुक्तानीलाई सो प्राकृतिक व्यक्तिको गैरव्यवसायिक करयोग्य सम्पत्तिको निःसर्गबाट प्राप्त लाभ मानिनेछ। भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ को उपदफा (१) मा " बासिन्दा ब्यक्तिले नेपालमा स्रोत भएको ब्याज, प्राकृतिक स्रोत, भाडा, रोयल्टी, सेवा शुल्क, कमिशन, बिक्री बोनस, अवकाश भुक्तानी र अन्य कुनै प्रतिफल तथा अवकाश भुक्तानीको रकम भुक्तानी गर्दा कुल भुक्तानी रकमको पन्ध्र प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नु पर्नेछ " भन्ने व्यवस्था रहेको पाइन्छ। करदाताले यस आ.व. २०७२।०७३ मा Gratuity शिर्षकमा अवकाश कोषमा जम्मा गरेको रकम रु. १४,६५,६१४। - कामदार कर्मचारीहरुलाई भुक्तानी गरेको नभई व्यवस्था मात्र गरेको देखिन आउँछ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ६५ को उपदफा (२) मा "कुनै प्राकृतिक व्यक्तिको कुनै स्वीकृति नलिएको अवकाश कोषमा रहेको हितबाट भएको लाभ गणना गर्ने प्रयोजनका लागि देहाय बमोजिम हुनेछ" भन्ने व्यवस्था रहेको र स्वीकृत अवकाश कोषमा रहेको उक्त रकम सम्बन्धित व्यक्तिलाई भुक्तानी हुँदाका बखत आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८(१) तथा दफा ६५ बमोजिम अग्रिम कर कट्टी हुने नै देखिन्छ। यस स्थितिमा करदाताले मजदुरहरुको लागि स्वीकृत अवकाश कोषमा जम्मा गरिदिएको रकम व्यवसायसँग सम्बन्धित खर्च रहेको र त्यसमा अहिले नै अग्रिम कर माग गरेको ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरको मिति २०७५।४।१७ को निर्णय तथा सोही निर्णय सदर गरेको आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णय समेत न्यायाचित नदेखिँदा उल्टी हुने देखियो।

१३. अतः माथि विवेचित आधार एवं कारण समेतबाट करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेड (स्थायी लेखा नं. ३०००३८०८६) को आ.व. २०७२।०७३ को संशोधित कर निर्धारण गर्ने क्रममा ठूला करदाता कार्यालयले मजदुरको हकमा अवकाश कोषमा Gratuity रकम जम्मा गर्दा १५% अग्रिम कर माग गर्ने गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट मिति २०७५।०४।१७ मा गरेको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०२।२५ मा भएको निर्णय समेत कानून सम्मत नदेखिँदा उल्टी हुने ठहर्छ। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु।

तपसिल खण्ड

१. माथी ठहर खण्डमा उल्लेख भए बमोजिम पुनरावेदक करदाता श्री रघुपती जुट मिल्स लिमिटेड (स्थायी लेखा नं. ३०००३८०८६) को आ.व. २०७२।०७३ को संशोधित

कर निर्धारण गर्ने क्रममा मजदुरहरुको हकमा स्वीकृत अवकाश कोषमा जम्मा गरेको Gratuity रकममा १५% अग्रिम कर माग गर्ने गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट मिति २०७५।०४।१७ मा भएको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०२।२५ मा भएको निर्णय उल्टी हुने ठहरी फैसला भएकोले उक्त शीर्षक वापत करदाताले फिर्ता पाउने रकम हिसाव गरी अर्को आ.व.मा मिलान गरिदिनु भनी प्रस्तुत फैसलाको प्रतिलिपी सहित ठूला करदाता कार्यालयमा लेखी पठाईदिनु।

२. फैसलाको प्रतिलिपी सहित फैसला भएको जानकारी विशेष सरकारी वकिलको कार्यालय काठमाण्डौलाई पठाईदिनु।
३. प्रस्तुत फैसलाको विद्युतीय प्रति यस न्यायाधिकरणको सफ्टवेयरमा अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।
४. सरोकारवाला पक्षले फैसलाको प्रतिलिपी माग गरेमा लाग्ने दस्तुर लिई नियमानुसार प्रतिलिपी दिनु।
५. प्रस्तुत पुनरावेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरू मिसिल ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर पठाई रेकर्ड मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमती छ।

वासुदेव खनाल
(लेखा सदस्य)

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

शाखा अधिकृत: प्रमोद रिजाल

ईति सम्बत् २०८० साल बैसाख १२ गते रोज ३ शुभम् -----

फैसला प्रमाणिकरण मिति:-

प्रमाणिकरण गर्ने लेखा सदस्य:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम ललितपुरको छाप